

İlim Talebi Farzdır!

İmam İbnu Kudâme El-Makdisi

31 Ağu, 2020

<https://ilimvecihat.com>

بسم الله الرحمن الرحيم

Enes bin Mâlik (*radiyallahu anhu*)’dan Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem*)’in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: “İlim talep etmek her Müslümana farzdır.” İmam Ahmed “*El-İlel*”de rivayet etmiştir.

Yazar (*rahimehullah*) der ki: İnsanlar (*âlimler*) bu konuda ihtilaf etmiştir.

Fukaha der ki: (*Hadisten kast edilen ilim*) Fıkıh ilmidir. Çünkü helal ve haram ancak bununla bilinir.

Müfessir ve muhaddisler derler ki: Bu; kitap ve sünnet ilmidir. Çünkü bütün ilimlere ancak bu ikisi ile ulaşılır.

Sofiler der ki: Bu ihlas ve nefsin afetleri ilmidir.

Mütekellimler der ki: Bu kelam ilmidir.

Ve daha bunun dışında, tam manasıyla razı eden bir sözün olmadığı daha çok görüş vardır. Ancak doğru olan; (*hadiste kast edilen ilim*) kulun Rabbi ile muamele ilmidir.

Kulun öğrenmesi gereken bu muamele ilmi de üç kısımdır; itikad, fiil ve terk.

Çocuk buluş çağına eriştiği zaman öğrenmesi gereken ilk şey; (*ilk etapta*) Delili ile olmasa da Kelime-i Şهادeti öğrenmesi ve manasını bilmesidir. Çünkü Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Arap bedevilerinin delilini öğrenmeden sadece tasdik etmeleri ile yetinmiştir. Anın farzı budur. Ancak sonrasında ise delilini öğrenmesi vacip olur.

Namaz vakti gelince, taharet ve namazı öğrenmesi vacip olur. Ramazan ayına kadar yaşarsa, oruç tutmayı öğrenmesi vacip olur. Malı varsa ve üzerinden bir sene geçmişse (*Havl olmuşsa*), zekat hükümlerini öğrenmesi vacip olur. Gücü olduğu halde hacc mevsimi gelirse, hacc ibadetlerini öğrenmesi kendisine vacip olur.

Terk etmesi farz olan gelince; bu orada gerçekleşen hallere göre belirlenir. Çünkü kör olan kişinin, bakmasının haram olduğu şeyleri öğrenmesi vacip değildir. Yine sağır olan kişinin, duyması haram olan şeyleri öğrenmesi vacip değildir. Şayet kendisinde içkinin çokça içildiği ve ipek elbiselerin giyildiği bir beldede yaşıyorsa, bunların haramlığını bilmesi vacip olur.

İtikad etmesi farz olan şeylere gelince; bu da aklına gelen şeylere bağlıdır.

Şayet kelime-i şehadetin delalet ettiği manalar hakkında aklına bir şüphe gelirse, o şüpheyi gidermeye götürecek şeyleri öğrenmesi vacip olur. Şayet kendisinde bid'at'ların çok olduğu bir belde ise, hakkı öğrenmesi vacip olur. Yine şayet faizin çok yaygın olduğu bir belde ise, ondan kaçınma yollarını öğrenmesi vaciptir.

Diriliş, cennet ve cehenneme iman etmeyi öğrenmesi farzdır.

Zikrettiğim şeylerden açıkça ortaya çıktı ki; farz-ı ayn olan ilim talebi, şahsın öğrenmesi zorunlu olan şeylerdir.

Farz-u kifaye olan ilme gelince; Dünya işlerinin ayakta kalmasında kendisinden uzak kalamayacağız her ilimdir. Tıpkı; tıp ilmi gibi. Çünkü bu bedenlerin sıhhat üzere kalabilmesi için zorunludur. Yine hesap ilmi de bunun gibidir. Miraslar, vasiyetler ve benzerlerinin dağıtılmasında bu ilmi bilmek zorunludur.

Şayet bir belde bu tür ilimleri yerine getirenlerden uzak kalsa, belde ehli sıkıntıya girecektir. Şayet aralarından bir kişi bunu yerine getirirse, yeterli olur ve farz diğerlerinden düşer.

Tıp ve hesap ilimlerinin farz-ı kifaye ilimlerden saymamız şaşırılmasın. Hatta çiftçilik, dokumacılık ve hacamat gibi fenlerin asıllarını öğrenmek de farz-ı kifayedir. Şayet bir belde hacamat yapanlardan boş olsa, helak o köye hızlı gelir. Şüphesiz ki, hastalığı indiren ilacını da indirmiştir ve onu kullanmaya irşat etmiştir.

Hesap, tıp ve diğer ilimlerde derinleşmek ise, fazlalık olarak addedilir. Çünkü buna ihtiyaç yoktur.

Bazı ilimler de mubahtır. İçinde boş sözlerin olmadığı şiirler ve olayların tarihleri hakkındaki ilimler gibi.

Bazı ilimler de yerilmiştir. Sihir ve tılsım ilmi gibi.

Şer'i ilimlere gelince; bunların hepsi övülmüştür. Bunlar da dört kısma ayrılır; asıllar, ferler, mukaddimeler ve tamamlayıcılar.

Asıllar; Allah'ın kitabı, Rasûl'ünün sünneti, ümmetin icması ve sahabenin eserleridir.

Ferler; Bu asıllardan akılların anladığı manalardır. Melfuz olan lafızdan anlaşılan şeyler gibi. Mesela; Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem*)'in; "*Kadı, sinirli*

olduğu halde hükmetmesin.” Hadisinden, açken de hükmetmesin manasının anlaşıldığı gibi.

Mukaddimeler; bunlar alet ilmi olanlardır. Luğat ve nahiv ilmi gibi. Bunlar Allah’ın kitabını ve Rasûlü’nün sünnetini öğrenmek için birer alettir.

Tamamlayıcılar; kıraat, harflerin mahreçleri; hadisi ravilerinin isimlerini, adaletlerini ve durumlarını öğrenmek gibi. Şer’i ilimler bunlardır. Hepsi de övülmüştür.

Mütercim: Abdullah bin Ravaha